

РЕЗЮМЕТА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ,

представени за участие в конкурса за професор по ПН 2.1. Филология (Теория и история на литературата – Теория на литературата, за нуждите на ФСлФ), обявен във в-к „24 часа“ / Държавен вестник, бр. 87 от 19.10.2021 г.

от доц. д-р Тодор Христов

А. Монографии

1. Христов, Т. *Врява и ярост: Археология на семейния скандал* (Университетско издателство „Св. Климент Охридски“: София, 2021), ISBN 978-954-07-5361-4.

Обект на изследването е речта в домашните скандали. То се основава върху сцени на домашен скандал, представени в литературни, медицински, социологически, педагогически, публицистични текстове, съдебни дела, психиатрични случаи, транскрипции на терапевтични и всекидневни разговори. Изследването съчетава методологическите перспективи на критическата теория, дискурсивния анализ, прагматиката и културните изследвания. Целта е да бъдат описани дискурсивните механизми, използвани, за да се каже нещо невъзможно, например чрез импровизиране с езика, конвенциите или знанието. Стратегията на изследването се състои в това да бъдат открити подобни невъзможни изказвания, които останалите участници в сцената отхвърлят като гласове, лишени от смисъл, като шум. Анализът използва тези невъзможни изказвания като отправна точка, за да проследи парадигматичните, синтагматичните, негативните функции, понятията, обектите, субектните позиции и дискурсивните модалности, които ги правят възможни въпреки невъзможността им; механизмите на желание, знание, власт и капитал, задействани от тези изказвания; ефектите, стратегиите и тактиките, които те обуславят. Сцените, анализирани в книгата, същевременно представят опитите на учители, свещеници, психиатри, хигиенисти, сексолози, лекари, общественици да овладеят и управляват скандалите като риск за самите семейства, за бъдещето на децата и на обществото като цяло. Представянето им обаче се стреми не да разкаже историята на тези опити, а да изясни как те са се утаили като сложно стратифицирани геологически пластове от знания, формиращи основите на семейната терапия (чиято възлова роля в изследването се дължи преди всичко на това, че голям дял от анализираните сцени са записвани от семейни терапевти).

Първа глава, *Дискурсивният анализ*, преработва понятията на Мишел Фуко, за да ги направи приложими към единични сцени вместо към архиви. С тази цел изследването преосмисля понятията за изказване и перформативен акт у Фуко, свързвайки ги с понятия, заети

от Жил Делюз, Феликс Гатари и Луи Йелмслев. Втора глава, *Мъжкото господство*, очертава схващането за домашните скандали като накърняване на мъжествеността, споделяно от многобройни писатели, педагози и лекари от втората половина на XIX век. Трета глава, *Аномалните*, разглежда понятието, радвало се на широка популярност в публичната хигиена от края на XIX и началото на XX век, според което, щом интензивността на домашните скандали надхвърли определен праг, те показват аномалността на един от съпрузите, обикновено очертавана посредством дискурсивните фигури на нервната жена, „лошата“ жена, пианицата или слабохарактерния мъж. Четвърта глава, *Дисфункции*, анализира схващане, доминирало възникващата дисциплина на сексологията в периода преди Втората световна война, според което интензивните и възвръщащи се домашни скандали са симптом на дисфункция, мислена като неспособност на единия от съпрузите да изпълнява семейните си функции. Пета глава, *Дълбини*, разглежда обясненията и намесите в домашните скандали, мотивирани чрез психиатричното понятие за травма. Наред с това главата проследява трансформациите на понятието във фашистката публична хигиена, която го проектира в един биополитически план, и социалистическата сексология, преработила го в оптика, улавяща напрежението между разминаващите се социални позиции или траектории на съпрузите. Шеста глава, *Страстна реч*, анализира дискурсивния механизъм на домашните скандали. Понятието за страстна реч е въведено от Станли Кавел, но тук то е преработено така, че да бъде свързано с проекта за дискурсивна драматика, предложен, но останал нереализиран от Мишел Фуко. Наред с това страстната реч е съчетана с понятията за остроумие, логическо време и преминаване към акт (*passage a l'acte*), изградени от Жак Лакан. Понятието за страстна реч, изградено в тази глава, е приложимо извън контекста на домашните скандали, към публични скандали, политически конфликти, протести без ясни искания, култовата среда на ню ейдж, конспиративните теории. Послесловът очертава властовите ефекти на иновативните терапии и техники за самопомощ от края на XX век, обещаващи избавление от домашните скандали. Опитвам да покажа, че подобни режими на терапевтична намеса използват енергията на желанието за еманципация, но го овъншняват, опредметяват и отчуждават, за да продават еманципацията като услуга, като същевременно трансформират обектите на терапията от индивиди в отговорни и управляеми дивиди.

Надявам се, че това изследване ще допринесе за възникването на една полемология на всекидневния живот. Защото всекидневието е политически феномен, неговият привидно спокоен, статичен ред е изграден върху следите от домашни революции, върху останките от битки, той е формиран от тихи, но нестихващи борби за правото да се говори, мисли, постъпва, живее така, за пределите на смисъла, за границите на сетивното. Тези борби, битки, революции често не оставят след себе си победители, победени, травми, престъпления, ред, но те пораждаат страст, чийто огън е способен да погълне дори опитите да бъдат овладяни със силата на разума, морала, знанието, тревогата. Надявам се, че ако разбираме тази страст, дори казаното в един домашен скандал вече няма да бъде само шум, само врява и ярост, дори своите и чуждите гласове, които отхвърляме като безсмислен остатък, за да бъдем с другите, за да бъдем себе си,

които сме свикнали да принуждаваме към мълчание или да изчакаме да стихнат, ще са имали смисъл.

2. Hristov, T. *Impossible Knowledge: Conspiracy Theories, Power, and Truth* (Routledge: London and New York, 2019), ISBN 9780367670290.

Първа глава, *Страданието*. Конспиративните теоретици претендират за невъзможно знание, например за плановете на тайното световно правителство. От гледна точка на социалната теория или културните изследвания такива претенции често биват обяснявани със страдание. Но ако това страдание беше лично, то би анализирано конспиративните теории единствено в качеството им на лични проблеми и не би било способно да обясни популярността им. Поради това страданието, скрито в дълбочината на конспиративните теории, бива свързвано със социални причини: сложният, все по-нестабилен социален ред в епохата на късния капитализъм, тревогата, поражда от въпроса за реалността на реалността, автоимунизиранието на рационалността, предизвикано от неолибералните апарати за сигурност. С оглед на това невъзможните претенции на конспиративните теоретици да знаят, каквото не може да се знае, могат да бъдат интерпретирани като защитни механизми. Но тези защитни механизми са неефективни, защото опитват да променят знанието за социалния ред отвътре, постулирайки социален ред, скрит в реалното. Главата резюмира анализите на конспиративните теории като израз на социално страдание у Теодор Адорно, Фредерик Джеймисън, Люк Болтански и Мишел Фуко. Предимствата и недостатъците на техните подходи са очертани чрез анализ на участието на движението *Zeitgeist* в #Окупирай Уолстрийт.

Втора глава, *Желание*. От гледна точка на критическата теория невъзможните претенции за знание, издигани от конспиративните теоретици, могат да бъдат обяснени с желание. Това предполага да бъдат отчетени отличителните черти на конспиративното желание: невъзможността на обекта му, артикулиран като празно означаващо, покриващо конститутивна липса в социалния ред; инсценирането му като фантазия за една открадната наслада; различието му спрямо психоаналитичните концепции за желанието; връзките му с хегемонията, ресантимана, потискането и насилието. Но ако тези отличителни черти не бъдат съчетани с описание на символната ефикасност на конспиративното желание, те биха очертавали единствено едно ничие лице. Поради това опитвам да ги свържа с понятието за преминаване към акт (*passage à l'acte*) на Жак Лакан. В главата са резюмирани анализи на конспиративни теории у Зигмунд Фройд, Макс Шелер, Теодор Адорно, Марк Анжено, Жак Лакан, Ернесто Лаклау, Славой Жижек, Жил Делюз и Феликс Гатари. Механизмите на конспиративното желание са анализирани въз основа на теория за потискането на афро-американците, описана от Лоик Вакан, както и въз основа на дебатите за опасностите от геофизическите оръжия в руската Дума през 2002 г.

Глава 3, *Власт и истина*. Изследователите на конспиративните теории като правило ги схващат като разкази или вярвания. Но те са също и речеви актове, чиято прагматика и драматика често бива игнорирана. Ако обаче не разполагаме с инструменти, способни да я отчитат, не бихме могли да обясним нито силата, нито популярността им. Тази глава опитва да изгради подобни инструменти като преработва понятието за паресия на Мишел Фуко, така че то да служи като диаграма на революциите на слабите като слаби в смисъла на Жил Делёз, съчетавайки го с фукоянските понятия за дискурсивна практика, дисциплина, подчинени знания, расова война, техники на себе си, веридикция и духовност. Наред с това дискурсивният механизъм на паресията е свързан с понятията за перформатив на Джон Остин, за страстна реч на Станли Кавел, за съблазняване на Жан Бодрийар, за истина на Ален Бадю и с интерпретацията на понятието на Фуко за пастирска власт у Никлас Роуз. Аргументацията е илюстрирана с анализи на конспиративни теории, формирали се в контекста на индийските протести срещу корупцията от 2011 г., българските протести срещу задкулисието и отслабването на регулацията на генномодифицираните храни, безглутеновият начин на живот, провъзгласяването на световна сексуална революция от атеистичния пророк Раел.

Заклучение, *Срещу разобличаването*. Конспиративните теории все повече се превръщат в управленски проблем. В резултат на това те все по-често се оказват мишена на техники на намеса, които могат да бъдат обобщени като разобличаване. Но разобличаването се основава върху спорни предпоставки, а когато пренебрегва прагматиката и драматиката на конспиративните теории, то е често контрапродуктивно. Вместо да отслаби конспиративните теории, разобличаването неволно ги конституира като паресиастични актове, макар те да нарушават едно или повече от условията за възможност на паресията. Поради това подобни техники на управленска намеса рядко постигат нещо повече от продължаването на една нестихваща битка за истината, която поражда риск от реартикулирането на недоверието като медицински проблем и като заплаха за сигурността.

Б. Статии в научни издания, реферирани и индексирани в глобални бази данни с научна информация

1. Hristov, T. Rights to Weapons: Social Rights as a Resource in Workplace Conflicts in Late Socialist Bulgaria. *East Central Europe*, 2019 46.2-3: 240-260, ISSN: 0094-3037 (Scopus).

Правата като оръжия: Социалните права като ресурс при конфликти на работното място в късносоциалистическа България (резюме): Социалните права са по същество права на по-добър живот. Поради това те нямат вътрешно присъщ ограничителен принцип. Социалистическата държава признава социалните права като сърцевина на човешките права и

следователно като свършени права, които е длъжна да осигури. Тъй като обаче разполага с ограничени ресурси, тя е принудена да ограничава прилагането на социалните права. Статията анализира импровизираните ограничения на социалните права, изпробвани от БКП, в резултат на които правата се превръщат в инструмент на управление и същевременно биват усвоени от различни форми на контра-поведение.

В. Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове

1. Христов, Т. Биополитиката и проблемът за принадлежното население.
Социологически проблеми 2021 53.1: 221-236, ISSN 0324-1572.

Стойността на работната сила е равна на работното време, социално необходимо за възпроизводството и. Но то не може да бъде сведено до средствата за съществуване, необходими за възпроизводството на индивидуалните жизнени сили на работниците. Защото жизнените сили трябва да могат да бъдат възпроизвеждани отвъд предела на индивидуалните животи, на нивото на населението. Поради това стойността на работната сила има биополитически план. Той може да бъде разпознат там, където Маркс коментира биологичното възпроизводство на работническите семейства, смъртността и смъртта, изтощаването на индивидуалните работни сили. Статията опитва да анализира този биополитически план на стойността на работната сила в контекста на производството на фалшиви новини, за да покаже, че тя зависи от принадлежното население. Въз основа на това е направен опит да бъде аргументирана тезата, че къснокапиталистическите биополитическите апарати функционират като възлови икономически механизми, че възпроизводството на работната сила е станало производително, че производството и експлоатацията са станали коекстензивни на живота.

2. Христов, Т. Практическата логика и всекидневната рационалност на властта. *Хетеродоксия* 2020 1-2: 187-206, ISBN 2738-7569.

Статията анализира серия перформативни актове, които прилагат конвенции към неподходящи обекти и независимо от това се оказват успешни. Ще опитам да покажа, че макар сполучливостта им да е необяснима от перспективата на илокутивната логика, тя може да бъде мислена с понятийната рамка на практическата логика, изградена в Института за критически социални изследвания. Но праксеологическият анализ не може да обясни режимите на казване на истината, с които са свързани такива перформативни актове. За да може да изследва това как дейците взимат решения и избират поведението си във всекидневни ситуации, праксеологическият анализ на всекидневната работа на властта трябва да бъде съчетано със

схващането на практическата ѝ рационалност като радикален феномен в етнометодологическия смисъл.

3. Христов, Т. Вирусът на отговорността. *Хетеродоксия* 2020 1-2: 501-12, , ISBN 2738-7569.

Настоящата пандемия засегна дълбоко всекидневния живот. Това е безпрецедентно постижение, защото карантините от епохата на модерността обикновено са се сринали дори в трудни времена като епидемиите от холера през XIX век и от грип в началото на XX век. Статията твърди, че по-дълбокото и мащабно въздействие на мерките, които обещават да защитят живота ни от Covid-19, може да бъде описано като интензивна респонсибилзация, или с други думи като формиране на властови режим, конституиращ всеки и всички като субекти на отговорност по отношение на уязвими населения. На тази основа статията анализира проблематичните странични ефекти на респонсибилзацията в контекста на сегашната пандемия и опитва да очертае една възможна критическа практика, способна да поставя отговорно под въпрос биополитическата ни отговорност.

4. Христов, Т. Конспирация и уязвимост: #Окупирай, *Zeitgeist* и легитимирането на бунтовното знание. *Критика и хуманизъм* 2017 47.2: 205-230, ISSN 0861-1718.

През есента на 2011 г. една от работните групи на #Окупирай обсъжда идеята да приеме понятия, произхождащи от серията филми *Zeitgeist* като официални искания на движението. Идеята е отхвърлена, но тъй като филмите са повлияни от фигури като Алекс Джоунс, за да го стори, работната група трябва да прокара разграничителна линия между конспиративните теории и бунтовното знание за несправедливостта на онзи 1%, срещу която протестира движението. Тъй като тази линия трябва да бъде прокарана в дискусия, тя не може да бъде легитимирана с позоваване на авторитети или на едно асиметрично разпределение на знанието. В резултат на това теориите на конспиративните теории се оказват безполезни. Поради това работната група изработва понятие, подходящо за нейните практически цели, формирано от стратегическите уязвимости, които отчитат участниците. Според това понятие конспиративна теория е всяка конспиративна теория, която може да бъде обвинена, че е такава и тъй като такова понятие обхваща всяка концепция за несправедливост, работната група в крайна сметка не формулира искане. По-късно това на свой ред е широко критикувано като ключова уязвимост на движението. Разбира се, тази уязвимост не се дължи на отхвърлянето на *Zeitgeist*. Но ще опитам да покажа, че дискусиите около него илюстрират риска всяко оспорване на потисничество да бъде отхвърлено като конспиративна теория.

5. Христов, Т. Безопасни връзки: Управление на рисковете и онлайн съблазняване. *Семинар БГ 2018*: 17, ISSN 1313-9932.

Статията предполага, че съблазняването се състои в това да бъде накаран да желае друг. С оглед на това запознанствата онлайн представляват форма на съблазняване, доколкото имат за цел да породят у друг желание да отговори. Но за разлика от личните срещи, запознанствата онлайн са прицелени в множествен, виртуален друг, чието желание е непознато. Поради това потребителите взимат решения като пресмятат, оптимизират и контролират рисковете, стремейки се да ги урівновесят с очакваните ползи, при това без да могат да използват мълчаливото знание, на което разчитат във всекидневния си живот. Въз основа на това опитвам да покажа, че онлайн запознанствата могат да бъдат описани като режими на сигурност в смисъла на късния Фуко.

6. Христов, Т. Несериозна религия: Джедаизмът като режим на респонсибилизиране. *Семинар БГ 2017*: 14, ISSN 1313-9932.

Джедаизмът е една от популярните изобретени религии. Статията опитва да покаже, че тя е устроена като практика на себе си, сглобявана индивидуално от разнородни елементи, взети от франчайзинга "Междувъздушни войни", от други фикционални светове, от други религии, от ню ейдж субкултури, популярната психология. Анализът е фокусиран върху декларирането на вяра в джедаизма в юридически контекст и в контекста на онлайн общността на Храма на джедайския орден. Въз основа на това статията опитва да мисли джедаизма като образцова нелиберална религия, като режим на респонсибилизация, който позволява на последователите да избират религията си, но същевременно ги учи да пресмятат изборите си като предприемачи на себе си, стремящи се да извлекат от вероизповеданието си стойност чрез превръщането му в инструмент за оптимизиране на себе си.

7. Христов, Т. Истина и страст във всекидневните спорове. *Език и публичност 2018 2*: 181-195, ISSN 2367-5765.

Статията опитва да покаже, че перформативи от типа на 'това е истина' не могат да бъдат експлицирани във всекидневни ситуации. Барьерата пред експлицирането им е обяснена с това, че те са устроени като страстни изказвания, които импровизират със знанието как се говори, прекрачвайки отвъд конвенциите, за да произведат един ефект на актуалност, който би бил обезсилен от едно конвенционално изказване. Този аргумент е защитен с анализ на

всекидневен спор по време на семейна консултация, илюстриращ властовите ефекти на произвежданата от такива перформативи актуалност.

8. Христов, Т. Контекст, големи данни и индивидуализиране на потребителите. *Пирон* 2017 14, ISSN 2367-7031.

Статията твърди, че контекстът е продукт на контекстуализиране, че контекстуализирането е елемент не само на всекидневната или критическата интерпретация, но и на мащабни апарати като полицията, както и че контекстуализирането се характеризира със специфична икономия. Ще опитам да покажа, че големите данни са променили радикално икономията на полицейското контекстуализиране, правейки възможно прилагането на статистически технологии не само към териториализирани населения, но и към поведението на детериториализирани и индивидуализирани населения като потребителите на социални мрежи или активистките групи. С тази цел са анализирани два случая на индивидуализиране на потребители, извлечени от документите на Агенцията по национална сигурност на Съединените щати, публикувани от Едуард Сноудън.

9. Христов, Т. Неврастения и несправедливост. *Littera et Lingua* 2017 1, ISSN 1312-6172.

Обект на анализ в статията е разказът на Константин Константинов „Неврастения“. Тя опитва да покаже как в разказа популярните психиатрични знания за неврастенията от първата половина на XX в. са преработени така, че да бъдат превърнати в малки, локални, обикновени знания за несправедливостта, сливащи се в едно контразнение за това, че не можем да знаем каква е или каква трябва да бъде стойността на живота, което запазва своята критическа и политическа релевантност и днес.

10. Христов, Т. Да покажеш справедливост: Супергероите като политически ресурс. *Пирон* 2014 7, ISSN 2367-7031.

Статията твърди, че контекстът е продукт на контекстуализиране, че контекстуализирането е елемент не само на всекидневната или критическата интерпретация, но и на мащабни апарати като полицията, както и че контекстуализирането се характеризира със специфична икономия. Ще опитам да покажа, че големите данни са променили радикално икономията на полицейското контекстуализиране, правейки възможно прилагането на статистически технологии не само към териториализирани населения, но и към поведението на детериториализирани и индивидуализирани населения като потребителите на социални мрежи

или активистките групи. С тази цел са анализирани два случая на индивидуализиране на потребители, извлечени от документите на Агенцията по национална сигурност на Съединените щати, публикувани от Едуард Сноудън.

Г. Публикувана глава от колективна монография

1. Hristov, T. Suspicious Fictions: The Fictionalizing Acts in a Conspiracy Novel. Carver, Ben, Craciun, Dana, Hristov, Todor (eds.) *Plots: Literary Form and Conspiracy Culture* (London and New York: Routledge, 2021), 147-163, ISBN 9780367500696.

Подозрителни фикции: Актове на фикционализиране в един конспиративен роман (резюме): Могат ли конспиративните разкази да бъдат мислени като фикционални? Във *Фиктивното и въображаемото* Волфганг Изер описва фикционалните разкази като ефект на три типа актове: подбор, съчетаване и саморазкриване. Изер твърди, че актовете на подбор и съчетаване са конститутивни за фикционалността като цяло, докато саморазкриването е характерно за литературната фикционалност. В съществуващата научна литература върху конспиративните теории понятието за акт на фикционализиране се използва в аргументи, че те прикриват фикционалността си, поради което са чужди на литературата и ако бъдат превърнати в литература, те биха се саморазобличили като фикции и може би дори биха стимулирали критическото мислене. Но превръщането на конспиративните теории в литература може да породни поне два допълнителни ефекта: саморазобличаване като фикционални на актовете на саморазобличаване на фикционалността; въвличане на актовете на подбор в сложен режим на циркуляция на модели, техники и репрезентации, правещ неопределима разграничителната линия между литература и конспиративна теория. Тази глава описва споменатите ефекти върху примера на популярен български роман, *Капан за вълци* от Христо Калчев. Анализът на романа и противоречивата му рецепция показват как актовете на фикционализиране могат да преливат отвъд пределите на литературата, в областите на литературната и социалната критика.

2. Hristov, T., N. Blanuša. Psychoanalysis, Critical Theory and Conspiracy theories. In: Knight, P., M. Butter (eds.) *Handbook of Approaches to Conspiracy Theories* (Routledge: London and New York, 2020), 67-80, ISBN 9780815361749.

Психоанализа, критическа теория и конспиративни теории (в съавторство с Небойша Блануша, резюме): Главата резюмира психоаналитичните обяснения на конспиративните

теории. Тъй като предполагагането на зловещи конспирации, скрити зад фасадата на властта, е започнало да изглежда патологично под влияние на масовите политически движения и тоталитарните режими на XX век, склонни към конспиративно мислене, много историци, политолози и социолози са опитвали да обяснят конспиративните теории като симптом на параноя или обесивно-компулсивно разстройство. Главата очертава произхода на понятието параноя, политическите му употреби в социалната теория, както и теорията на фантазията, изградена от Жак Лакан, която в интерпретацията на Славой Жижек предлага влиятелно обяснение на желанието, подхранващо конспиративното мислене. Заключениеето на главата разглежда интерпретациите на постмодерните конспиративни теории като израз на дълбинната структура на капитализма вместо на индивидуалната психология.

3. Hristov, T. and I. Ivanova. An Open Secret: Freemasonry and Justice in Post-socialist Bulgaria. Astapova, A., Colacel, C., Pintilescu, C. (eds.) *Conspiracy Theories in Eastern Europe* (London and New York: Routledge, 2020), 110-124, ISBN 9780367344771.

Открита тайна: Масонство и правосъдие в постсоциалистическа България (в съавторство с Ивелина Иванова, резюме): Макар да е било сравнително активно в междувоенна България, масонството е заличено по време на социализма. След 1989 г. то се възражда и масонските ложи започват да събират заедно интелектуалци, политици, бизнесмени и агенти на някогашната Държавна сигурност. Но възроденото масонство вече не действа потайно. Тъкмо напротив, масонските ложи нерядко пишат проекти и се съревновават за публично финансиране с други неправителствени организации, видните членове на ложите участват в телевизионни предавания, а Великата ложа дори публикува богато украсена книга, замислена да поразис с блясъка си широката публика. Ще опитаме да покажем, че в случая с постсоциалистическа България масонството е конституирано като открита тайна в смисъла, очертан от Хана Аренд и Жак Дерида. Накратко, ще твърдим, че една открита е артикулирана като празно означаващо, заемащо мястото на липсващо съдържание, което същевременно е конститутивно за определено социално взаимодействие, изискващо тайната да бъде едновременно запазвана и разкривана. Ще покажем, че откритата тайна на българското масонство, конститутивна за неговия социален и политически капитал, се състои поне отчасти във връзката му с някогашната Държавна сигурност, имунизираща я срещу критика по-ефективно от оправданията, обясненията или носталгичното връщане към социалистическото минало. За да обосновем това твърдение, ще анализираме протестите срещу корупцията в съдебната система от 2016 г., опитали неуспешно да възобновят масовите протести срещу корупцията от 2013 г. (смятаме, че тяхната имплицитна логика може да бъде сведена до следния по същество конспиративен аргумент: преходът е несправедлив, защото съдебната система е неефективна; тя е неефективна заради агентите на

Държавна сигурност, контролиращи съдиите посредством задкулисни механизми като масонските ложи).

4. Hristov, T. Tame Domesticity and Timid Trespasses (Pilgrimages, Travellers, Business Trips, Escapes, and Exoduses). In: Kambourov, D., Harper, M. (eds.) *Bulgarian Literature as World Literature* (Bloomsbury: New York, 2020), 149-158, ISBN 9781501348112.

Опитомена домашност и кротки преходи (поклоничество, пътувания, бизнес посещения, бягства, избавления): Модерният свят, както модерните музеи, е организиран като *galeria progressiva*, линейни серии от етапи на прогресивно развитие, проектирани върху реални територии или пространства. Поради това българите, пътуващи зад граница, са пътували също и във времето. Но пътуването във времето е пораждало у тях тревожно усещане за несвоевременност, усилявано от моментите на изумление, в които те са погълнати от чудните притежания на другите народи, както и от резонанса на привидно незначителни, но интензивни детайли, предизвикващи разминаване между видимото и това, което може да се каже за България. Главата анализира дискурсивните механизми на това тревожно пътуване през времето въз основа на *До Чикаго и назад* и въздействието на Алеко Константинов върху по-късни български писатели-пътешественици.